

ГЕПАТИТ В VIRUSINING TARQALISH YO'LLARI, PATOGENEZI VA ZAMONAVIY PROFILAKTIKA USULLARI

Ne'matov Saidjon Narzullo o'g'li
Mamadaminov Abdullo Azimjon o'g'li
Abdullayev G'ani Ismoilovich

Annotatsiya: Gepatit B — jigarini zararlovchi, keng tarqalgan va jiddiy asoratlarga olib keluvchi virusli infeksiyon kasallik bo'lib, global sog'liqni saqlash tizimi uchun dolzarb muammo hisoblanadi. Ushbu ilmiy maqolada Gepatit B virusining epidemiologik tarqalishi, yuqish mexanizmlari, molekulyar-biologik xususiyatlari, immunopatogenezi, klinik kechish bosqichlari hamda og'ir asoratlari ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, kasallikni nazorat qilishda zamonaviy diagnostika yondashuvlari, skrining dasturlari va profilaktika strategiyalarining, xususan ommaviy immunizatsiyaning hal qiluvchi roli yoritib beriladi. Ilmiy manbalarga tayangan holda Gepatit B ning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati va jamoat salomatligiga ta'siri asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Gepatit B, HBV, virusli gepatit, epidemiologiya, patogenez, immun javob, klinik kechish, asoratlar, jigar sirrozi, gepatosellyulyar karsinoma, vaksina, profilaktika.

Аннотация: Гепатит В — широко распространённое вирусное инфекционное заболевание, поражающее печень и приводящее к развитию тяжёлых осложнений, таких как цирроз и гепатоцеллюлярная карцинома. Данное научное исследование посвящено комплексному анализу эпидемиологического распространения вируса гепатита В, механизмов передачи инфекции, молекулярно-биологических особенностей, иммунопатогенеза, клинических стадий течения заболевания и его осложнений. Особое внимание уделяется современным диагностическим подходам, скрининговым программам и профилактическим стратегиям, в том числе ключевой роли массовой иммунизации в контроле заболевания. На основе научных источников обосновано социально-экономическое значение гепатита В и его влияние на общественное здоровье.

Abstract: Hepatitis B is a widespread viral infectious disease that affects the liver and leads to severe complications, including liver cirrhosis and hepatocellular carcinoma, representing a major global public health concern. This scientific article provides a comprehensive analysis of the

epidemiological distribution of the hepatitis B virus, transmission mechanisms, molecular and biological characteristics, immunopathogenesis, clinical stages of disease progression, and associated complications. Particular emphasis is placed on modern diagnostic approaches, screening programs, and preventive strategies, especially the crucial role of mass immunization in disease control. Based on reliable scientific sources, the socio-economic significance of hepatitis B and its impact on public health are substantiated.

KIRISH (Introduction) — qo'shimcha ilmiy kengaytma

So'nggi epidemiologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Gepatit B virusi bilan zararlanish ko'rsatkichlari geografik hududlarga qarab keskin farqlanadi. Ayniqsa Osiyo va Afrika mintaqalarida surunkali HBV tashuvchilari ulushi yuqori bo'lib, bu holat sog'liqni saqlash tizimiga katta yuk bo'lmoqda. Kasallikning uzoq vaqt latent (yashirin) kechishi uning erta aniqlanishini qiyinlashtiradi va ko'plab bemorlarda jigar patologiyalari rivojlangan bosqichda tashxislanadi.

Shuningdek, Gepatit B ning keng tarqalishi mehnatga layoqatli aholining sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatib, iqtisodiy yo'qotishlarga ham sabab bo'ladi. Ushbu holat Gepatit B ni nafaqat tibbiy, balki strategik ijtimoiy muammo sifatida baholash zaruratini yuzaga keltiradi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI — kengaytirilgan izoh

Tadqiqot davomida sifatli (qualitative) va miqdoriy (quantitative) tahlil elementlari qo'llanildi. Xususan, turli yillardagi epidemiologik ma'lumotlar o'zaro solishtirilib, Gepatit B ning tarqalish dinamikasi baholandi. Shuningdek, klinik holatlar tahlili asosida kasallik kechishining turli shakllari va ularning oqibatlari o'rganildi. Ilmiy ma'lumotlarning ishonchliligini ta'minlash maqsadida faqat rasmiy va xalqaro tan olingan manbalardan foydalanildi.

NATIJALAR (Results) — qo'shimcha ilmiy chuqurlashtirish

Etiologiya va molekulyar xususiyatlar (qo'shimcha)

Gepatit B virusi yuqori genetik o'zgaruvchanlikka ega bo'lib, hozirgi kunda uning bir nechta genotiplari (A–J) aniqlangan. Ushbu genotiplar kasallikning klinik kechishi, davolashga javobi va prognoziga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Masalan, ayrim genotiplar surunkali shaklga tez o'tish xususiyatiga ega ekanligi ilmiy jihatdan isbotlangan.

Epidemiologiyasi — kengaytma

Epidemiologik kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, Gepatit B ning yuqish xavfi tibbiyot xodimlari, gemodializ bemorlari, in'yektsion giyohvand moddalar

iste'mol qiluvchilar orasida yuqoridir. Shu sababli ushbu guruhlar uchun maxsus profilaktik va skrining dasturlarini joriy etish zarur hisoblanadi.

Patogenezi — immunologik aspektlarni kengaytirish

HBV infeksiyasida immun javob kuchi kasallik natijasini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Kuchli immun javob virusni organizmdan butunlay yo'q qilishga olib kelishi mumkin bo'lsa, sust immun javob surunkali infeksiya shakllanishiga sabab bo'ladi. Bu holat immun tizimi va virus o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sir mexanizmlarini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

Klinik kechishi — qo'shimcha tahlil

Surunkali Gepatit B bir necha fazada kechadi: immun tolerant faza, immun faol faza, nafaol tashuvchilik fazasi va reaktivatsiya fazasi. Har bir faza o'ziga xos laborator va klinik belgilar bilan tavsiflanadi. Ushbu fazalarni to'g'ri aniqlash davolash taktikasini belgilashda muhim ahamiyatga ega.

Asoratlari — kengaytirilgan tahlil

Ilmiy ma'lumotlarga ko'ra, Gepatit B bilan kasallangan bemorlarda gepatosellyulyar karsinoma rivojlanish xavfi sog'lom aholiga nisbatan bir necha barobar yuqori bo'ladi. Bu holat Gepatit B ni onkologik xavf omili sifatida ham baholash zarurligini ko'rsatadi.

MUHOKAMA — qo'shimcha ilmiy yondashuv

Zamonaviy ilmiy izlanishlar Gepatit B ni to'liq yo'q qilishdan ko'ra, uni nazorat ostida ushlab turish konsepsiyasini ilgari surmoqda. Bu yondashuvda profilaktika, erta diagnostika va doimiy monitoring asosiy o'rin tutadi. Ayniqsa, yangi tug'ilgan chaqaloqlarni tug'ruqdan keyingi ilk 24 soat ichida emlash kasallikning vertikal yuqishini deyarli to'liq oldini oladi.

XULOSA — boyitilgan yakun

Yuqoridagi ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, Gepatit B ko'p omilli, murakkab patogenezga ega bo'lgan global sog'liqni saqlash muammosidir. Kasallikning erta aniqlanishi, immunologik mexanizmlarini tushunish va profilaktik strategiyalarni izchil amalga oshirish orqali uning og'ir oqibatlarini sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Ommaviy immunizatsiya Gepatit B ga qarshi kurashning eng ishonchli va ilmiy jihatdan asoslangan yo'li bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. World Health Organization. Hepatitis B: Fact Sheet. WHO, Geneva.

2. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Hepatitis B Overview and Prevention.
3. Harrison T.R. Harrison's Principles of Internal Medicine. McGraw-Hill Education.
4. Dienstag J.L. Hepatitis B Virus Infection. New England Journal of Medicine.
5. Murray P.R., Rosenthal K.S., Pfaller M.A. Medical Microbiology. Elsevier.
6. Lok A.S.F., McMahon B.J. Chronic Hepatitis B: Update on Management. Hepatology Journal.
7. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Virusli gepatitlar bo'yicha klinik tavsiyalar.
8. European Association for the Study of the Liver (EASL). Clinical Practice Guidelines on Hepatitis B.